

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șase luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe un an 40 fr., pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULU L.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrisuri nu se retrămit.

Nr. 105.

Mercuri, 13 (25) Maiu.

1887.

Brașov, 12 Maiu 1887.

În timp ce ne sbuciumăm pentru îmbunătățirea sorții poporului nostru, luptându-ne dânic cu dușmanii lui neîmpăcați, și cu slăbiciunile, prejudețele și ignoranța celor din sinul nostru, cari ni sunt numai o pedecă în ajungerea scopurilor noastre, mai vine și urgia elementelor deslănțuite ale naturii nimicind cu o singură lovitură rólele muncii celei grele a bietului popor român și aducându la sapă de lemn comune și ținuturi întregi.

În scurtul timp ce ne desparte de începutul lunii acesteia, focul și apa au distrus aproape cu desăvârșire mai multe comune române din comitatele Făgăraș, Alba-inferioară și Huniădora. Bieții țărani au rămas fără case, fără îmbrăcăminte, fără nutrimânt, și în părțile inundate în zilele acestea, nenorociții locuitori și-au perdut și singura speranță ce le mai rămăsese în rólele câmpurilor lor.

Le este cunoscut cetitorilor noștri din apelul ce l'am publicat acum trei săptămâni, că comuna Galați de lângă Olt în comitatul Făgărașului a căzut mai totă pradă flăcărilor, așa că aproape 600 suflete, toți Români, au rămas sub cerul liber, lipsiți de toate cele trebuincioase. Câteva zile după aceea a ars comuna Ciugudulă mureșiană situată lângă Alba-Iulia, locuită exclusiv numai de plugari români, rămânând nedistruse numai șapte case în tot satul. De asemenea a suferit pierderi însemnate din cauza incendiului *Toplița* română din Ținutul Secuimeii, *Mărgăla* de lângă Huedin, unde au ars 90 de case cu toate clădirile economice.

N'a fost destul cu atâta, ci a mai trebuit să cadă și alte nenorociri peste capetele bietilor oameni, cari locuiesc pe lângă Mureș și Ampoi. În urma ploilor torențiale s'au răversat Mureșul și Ampoiul cu o vehemență ne mai pomenită, înecând satele din apropiere, surpând casele oamenilor și nimicind semănăturile pe mii de jugere.

După un raport ce ne vine din Gurasad, comitatul Huniădorei, furia apei a ceusat stricăciuni îngrozitoare. Comunele mari românești *Stretea*, *Dobra* și *Iliu-mureșiană* sunt sub apă, nimeni nu se poate apropia de ele și nu se știe ce s'a întâmplat cu ele. Dér acesta este numai o parte a ținutului inundat și așteptăm în fiecare moment raporturi înfiorătoare și din alte părți.

Vechia cetate *Alba-Iulia* este, după scrierile ce le-am primit, mai de tot inundată. Suburbiele toate, locuite mai numai de Români, și o parte chiar a centrului orașului stau sub apă și comunicațiunea se face cu luntrile. Multime de case s'au surpat și pagubele cauzate bietilor oameni sunt enorme.

Nu mai încap în doială, că și multe comune vecine, situate la țărmii Ampoiului și toate românești, vor fi suferit în mare măsură și s'ermanii nenorociți în desperarea lor nu vor fi mai știind unde să se așternă capul și la cine să ceară ajutor pentru ei și pentru copilașii lor goi și flămânzi.

Când ceteam astă érnă despre nenorocirile pricinuite de cutremurele de pământ în Franța sudică și în Italia, multăeam lui Dumnezeu că noi p'aci, între Carpați, suntem scutiți de asemenea îngrozitoare catastrofe. Dér étă că asupra noastră puterile furioase ale naturii au adus alte catastrofe tot așa de înfricoșate.

Par' că cruda sorțe, acum când paharul suferințelor neamului nostru e plin până la gură, a voit să ne mai pună și la această grea încercare, ca să se vedă dacă suntem vrednici să ajungem odată cu toți la o stare fericită și mulțamită, decât, cu alte cuvinte, scim să ne ajutăm unii pe alții, scim să ne împlinim unii față cu alții datoria de frați? Căci numai

lucrându astfel, fiind un trup și un suflet în timpuri bune ca și rele, la câștig ca și la pagubă, la bucurie ca și la durere, ne vom face demni de o sorțe mai bună.

Mai trebuie ore să spunem care e datoria noastră față cu nenorociții noștri frați din comunele bântuite de foc și de apă?

Ajutor, grabnic ajutor trebuie să dăm nenorociților cu toții, dér cu toții, făcând după puterile sale!

S'au format în unele părți din cele bântuite de furia elementelor comitete de ajutorare și ar fi de dorit ca pretutindenea să se formeze asemenea comitete. Dér comitetele acestea trebuie să aibă ce să împartă, trebuie să adunăm contribuiri din totă țera, ca să alinăm durerile s'ermanilor nenorociți.

Suntem convingși, că colegii noștri dela celelalte țări românești vor apăla împreună cu noi la caritatea publică.

Cât pentru noi, deschidem cu Ția de mâne subscripțiune în foia noastră pentru frații noștri nenorociți și apelăm la toți Români să le sară în ajutor, dându și obolul pentru alinarea suferințelor lor.

Cel ce dă grabnic, dă îndoit!

Istoricul ocupării Bosniei și Erțegovinei.

În urma certei încinse între presa oficială germană, rusă și austro-ungară despre istoricul ocupării Bosniei și Erțegovinei, dér mai ales în urma destăinuirilor organului bismarckian „Nord. Allg. Zeitung”, deputatul Iranyi a adresat ministrului președinte o interpelare — ceea ce la timpul său am comunicat — ca să dea lămuriri în această privință.

În ședința de Sâmbătă 21 Maiu n. a camerei deputaților ministrul președinte Tisza a răspuns la interpelare, séu corect și Țis a cetit de pe hârtia următorul răspuns:

Este cunoscut, și atât conducătorul de atunci al politicii noastre externe cât și eu la diferite ocazii am arătat dietei și delegațiilor, că punctul de vedere conducător al politicii noastre externe în anii, ce au premers războiului ruso-turc, a constat în aceea: d'a îmbunătăți pe cale pașnică sorțe creștinilor, cari trăiesc în Turcia, menținându-se integritatea imperiului turcesc.

În cursul ulterior al evenimentelor s'a arătat, că cu totă intervenția noastră pentru pace și neintervenire, Rusia scriind pe stindardul său liberarea populațiilor creștine înrudite după nem cu ea, se află în punctul de a declara război Turciei.

În această situație monarhia noastră trebuia să ia poziție, și după matură chibzuire se hotărî pentru *neutralitate*. N'am voit să intrăm în nici un război, nu numai cu privire la întreaga situație europeană, ci și având conștiință despre aceea, că în interesul propriu bine cumpenit n'ar fi fost corect nici aceea, decât am face război Turciei, și nici decât am lua parte la luptă în altă direcție și am arunca în cumpenă parte noastră ca dușman ai îndreptățitelor pretențiuni ale populațiilor creștine locuitoare în peninsula balcanică.

Neutralitatea monarhiei fu așadără hotărî; cu toate acestea datoria conducătorului de atunci a politicii externe fusese d'a se îngriji, că în cursul războiului său în urma acestuia s'ar putea naște astfel de formațiuni, pe care noi nu le-am pute suferi din punctul de vedere al intereselor noastre de viață.

În astfel de împrejurări și spre a apăla cât se poate interesele monarhiei de toate întâmplările, s'au făcut cu Rusia acele tractări la care s'a provocat d-lu interpelant.

Guvernul nostru pentru afacerile externe s'a ținut strins și în cursul acelor punct de stadiu, că el din parte în privința imperiului turcesc dorește menținerea *statului quo* al posesiunii; dér fiind-că el

voia să asigure monarhiei pacea și față cu Rusia și fiind-că în această privință a conlucrat și Rusia, el fără a se gândi v'odată la aceea, că să lase putere amintite în urmă mână liberă în Orient, trebuia în același timp să ia mai nainte poziție și față cu eventualitățile posibile și de o parte față cu acele casuri, care l'ar constringe să iasă din neutralitate, de altă parte să și desemneze clară aceea la ce n'ar consimți monarhia în casul, când în raporturile de posesiune în Orient s'ar ivi cu toate astea schimbări.

La aceste tractări s'a exprimat pe față, că monarhia noastră nu *nisuesce la posedarea Bosniei și Erțegovinei*, ci mai mult dorește ca acolo, executându-se reformele țintite, să rămână neștirbită puterea turcescă, *presupunându că ea ar fi în stare să asigure permanent liniștea și ordinea în aceste țări vecine*, dér că, decât n'ar fi posibilă aceasta, n'am pute suferi pe nimeni altul, ci am trebui să ocupăm noi înșine acele provincii.

Rezultatul acestor tractări fu amintita conțelegere, în care Rusia a consimțit la punctul nostru de stadiu și care după stabilirea ei a fost comunicată și amicalei Germanii.

Trebuie încă să amintesc, față cu cele audite aci atât de des, că în ea n'a fost vorba de o împărțire a imperiului turcesc între noi și Rusia; sunt nevoiți să repet și aceea, că Țisa conțelegere peste tot nu era destinată a forma baza unei acțiuni, ce era să fie executată în comun, ci avea scopul să asigure interesele monarhiei față cu anumite eventualități ce se puteau ivi și contra voinței noastre și a îngriji la timpul de acesta e datoria făcării guvernului.

Veni pacea dela San-Stefano. Acea nu corăspundea condițiilor ce se stipulaseră în acea conțelegere; guvernul nostru de externe a rădicat obiecțiuni energice contra aceleia și în astfel de împrejurări se făc congresul dela Berlin, care — precum făcăruia și eu cunoscut — a modificat în mod esențial stipulațiunile acelei păci și i-a dat monarhiei noastre mandatul de a ocupa Bosnia și Erțegovina.

Întru cât ar sta acesta în contradicție cu aceea, că noi cu ocaziunea ocupării Bosniei și Erțegovinei ne-am provocat la congresul din Berlin, și de ce se se tragă de aci la doială, că guvernele noastre ar spune adevărul: — asta nu o pricep, *debrece noi n'am executat ocuparea în urma acelei conțelegeri, ci numai pe temeiul mandatului primit dela congres*.

Totdeuna, în întreg cursul dezvoltării acestei afaceri procederea oficiului nostru de externe a ținut seama de interesele imperiului turcesc, între marginile posibilității. Față cu nimenea n'a fost condus de intențiuni dușmane ori egoiste, și tocmai de aceea procederea lui de sigur nu poate oferi pricină d'a sdruncina bunele noastre raporturi cu vre-o putere esternă.

Asupra singuraticelor fase dealtmintrelea numai atunci se va pute da o sentință, decât toate împrejurările privitoare la acestea vor fi clarificate în public prin acte, ceea ce însă ați încă nu e cu putință.

Conducătorul de atunci al politicii noastre externe și eu însumi, care am sprijinit acea politică, afară de cele Țise trebuie să ne mulțamim până atunci cu aceea — și acesta poate că nu e puțin lucru — că arătăm ca rezultat al acelei politice situațiunea schimbată, în care ne aflăm noi ați în Orient, și pozițiunea ce ocupă ați în genere monarhia între puterile europene.

La acest răspuns replică interpelantului următoarele, după care érași răspuns ministrului:

Daniil Iranyi aruncă o privire înderăt asupra evenimentelor întâmplăte în Orient în cursul ultimului deceniu. Opiniunea publică a Ungariei sta pe partea Turciei și n'a aprobat atitudinea guvernului, care față cu Rusia era mai mult decât o neutralitate binevoitoare.

Oratorul n'a împărțit părerea acelor, cari cereau o intervenție armată în favoarea Turciei, căci el era convins, că o apărare energetică ar fi ajunsă a împedea pe Rusia în realizarea intențiilor sale. Guvernul nostru însă a stăruit în atitudinea sa binevoitoare față cu Rusia — oratorul amintește numai de libera trecere a oficerilor ruși prin Ungaria — și acesta a a-

dusă în țară la ivelă vederea, că între guvernul nostru și între Rusia trebuie să existe o deosebită învoială. Guvernul a contestat atunci și așîi erăși, cum că în privința ocupațiunei s'ar fi făcut înaintea o învoială cu Rusia. Dér decă nu s'a făcut mai dinainte nici o învoială, cum s'a întemplat cu toate acestea, că Rusia, care precum se scie, nisuesce să unescă popórele slave balcanice, a consimțit atât de ușor, ca Austro-Ungaria să ocupe aceste două provincii, ceea ce după susținerea ministrului nostru are tocmai urmarea, de a împedeca unirea popórelor slave. Guvernul a dîșu, că la încheierea păcii nu va lăsa să se întemple nimic contra voinței noastre. Ei bine, a voit el să se îmbucătătescă Turcia? Ocupațiunea Bosniei și Erțegovinei s'a făcută contra opiniei publice din țară. Istoria va aduce lumină în această privință. Și ca să nu se pară că oratorul ar aproba acea politică, care a dus la țândărirea Turciei; nu ia răspunsul la cunoscință. (Vii aplause în stînga estremă).

Ministrul președinte *Tisza* dîce, că ocuparea s'a făcută cu consimțimentul Rusiei și imputernicitul ei a sprijinit chiar această propunere a Angliei, căci decă ar fi protestat, executarea acestui concludu al congresului ar fi întemplată pedeci în cale.

Acésta nu e secret, ci o pôte ceti oricine în actele congresului. Privitor la cele întemplate cu Bulgaria, oricine puté sci pozitiv, că decă monarchia n'ar trā ar fi intervenit cu armele, nimenea pe lume n'ar fi putut face pe popórele Orientului să cređă, că monarchia nu este unū inimic alū libertății popórelor creștine de acolo și așîi toate acele popóre ar privi cu ură la monarchia noastră. A dîșu d. deputat, că am lăsat să cađă Turcia. Nu scie ce se cuprindea în pacea dela San-Stefano și ce s'a întemplat cu ea la Berlin? Cred că e rarū esemplu, — de cumva mai e unū asemenea în istoria — ca o putere după o expedițiune victorioasă să părăsescă teritoriile ocupate cu putere armată și să permită a i se pune terminū scurt pentru evacuarea lor. (Aplause în drepta). Cred că, intru câtă a fost compatibil cu interesele de libertate ale popórelor creștine, ne-am făcut dator și cu privire la integritatea imperiului turcesc. Decă am primit a ocupa Bosnia și Erțegovina, am făcut o fiind că condițiunile erau de așa natură, precum am arătat în răspunsul meu. Ocupațiunea n'a fost în contra intereselor monarchiei, și decă s'a putut cineva mânia de acésta, în prima liniă e pressa panslavistă din întreaga lume, din care face parte și Zastavele existente la noi și asemenea foi. O politică, care nu place acestora, nu pôte fi rea nici pentru monarchia, nici pentru Ungaria. Rogu a mi se lua răspunsul la cunoscință. (Vii aprobări în drepta.)

Răspunsul ministrului fū luat în cunoscință.

Inundări.

O telegramă de erī n' a comunicat numai despre inundările din comitatele *Timișóra* și *Torontalū*, pe când apele s'au revărsat și în alte părți.

La *Deva* stau mai multe mii de jugere sub apă și pagubele, mai ales în porumb, sunt considerabile. La *Aiud* revărsările au pricinuit asemenea pagube enorme. Calea ferată și șoseaua sunt inundate, edificiul stațiunii e incunjurat de apă, care amenință edificiile și zidurile de apărare. De pe șoselele comitatense au fost luate de apă mai multe poduri. Plăia încă totu continuă.

Pe linia ferată *Ieșu-Ilia mureșiană* întreaga co-

municațiune a încetat din cauza apelor mari. De asemenea a încetat comunicațiunea în valea *Someșului*, fiind calea ferată stricată în mai multe locuri.

Boroșineul e inundat de Crișu, afară de câteva case. *Butinul* e întreg sub apă. De asemenea hotarul *Boroșu-Sebișului* e întreg inundat. Calea ferată din valea Crișului e foarte periclitată în mai multe locuri. *Sebișul* a eșit din albiă în mai multe părți.

Între stațiunile *Mehadia* și *Iablanița* pământul pe care erau aședate șinele căii ferate a fost spălat de apă. Circulațiunea trenurilor de persoane se pôte face numai cu intrerupere, fiind siliți călătorii să facă pe jos distanța cât e stricată calea. Trenurile de marfă nu mai circulă de loc.

Inundațiune în comitatul Uniadórei.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.”)

Gurasadă, 22 Măiu st. n. 1887.

Murășul erī dimineta a eșit peste țermuri și de atunci în continuu a tot crescut cu o ast-fel de repezițiune, încatu aici la noi din linia căii ferate până la *Dobra* e totu o apă. *Priveliscea* e îngrozitoare. Comuna *Stretea*, care e situată pe malul stîng al *Murășului*, în drumul ce duce dela *Gurasadă* la *Dobra*, e de totu înecat în apă. *Murășul* curge îngrozitor prin sat și în jurul satului ast-fel, că nu e posibil a se apropia nimeni de sat; aseră se aușia din sat din când în când mugetul vitelor și strigătul de desperare al ămenilor.

Ōmenii de pe aici nu și mai aduc aminte despre o vearsare de *Mureșu* atât de grósnică. — Totu ca și *Stretea*, încă pôte mai rău, e înecat și *Ilia*. Până acuma nu se scie, ce va fi în *Ilia* și în *Stretea*, de órece nimeni nu se pôte apropia acolo.

Tóte sēmēnăturile de pe valea *Mureșului* sunt devastate cu desevășire. Erī a fost intrerupt lângă *Ilia* și comunicațiunea pe calea ferată.

Așîi la 6 óre dimineta a început apa încetinelă a scăde.

Mărgău, Măiu 1887.

Domnule Redactor! Puține comune vor fi astăși mai necăjite ca comuna noastră. Ea este situată în partea sud-vestică a *Ardelului*, la pólele *Vledesei*, pe unū teritoriu muntos și puțin productiv. Poporațiunea acestei comune, respective *Mărgăuanii*, se susține exclusiv din păduri. Alții mai fac și comerț cu ouă pe *Cămpia*, er alții cu sticlă, dér în urmă fiă-care este silit să mērgă la șindile în pădure, decă vrē să nu móră de fōme. Astăși însă, în urma segragării pădurilor din partea domnilor, și acelu mod de subsistență l'au perdut mai cu totul.

Afară de aceea în 4 Măiu dimineta unū incendiu înfricoșat izbucni în comuna noastră, care prefăcu în cenușă 37 case, 24 șuri și mai multe clădiri economice. Așa déră 37 familii au rēmas în ușile ămenilor și nici atata nu li-a rēmas cât se bage odată în gură. Dăuna după socotela d-lui pretore și a notarului se urcă la 12.000 fl., dér după a mea părere posibil că a fost și mai mare. Asiguratū nici unul n'a fost.

Necăjiți-sū nenorociți aceștia și amărți până la suflet, dér nu au ce face. În urma segragării pădurilor lor li-a rēmas partea cea mai rea și nu au în a lor păduri nici lemnul de lipsă pentru a-și face nise locuințe cât de slabe pentru iernă. La toate acestea se adauge contribuția cea enormă, aruncurile, drumurile, plata la notar, la medic, tutor orfanal și mai scie *Dumneșu* câte și mai câte, pentru carl nu mai pot scăpa de executori.

B.

SCRILE DILEI.

Ministrul unguresc de instrucțiune a încuviințat, până la încheierea contractelor în afacerea ajutorului de stat al școlilor medii confesionale pentru anul școlar 1887/8, următoarele ajutoare: gimnasiului ev. ref. din *Zelău* 5500 fl., celui ev. ref. din *Orăștia* 5000 fl., celui ev. ref. din *S. St. Georgi* 3500 fl., celui ev. ref. din *Ciurgău* 4000 fl., celui ev. ref. din *Mișcolț* 3500 fl. celui unitar din *Clușiu* 300 fl. Afară de acésta au primit ajutoare pentru lucrările de construcțiune și instalare gimnasiului ev. ref. din *Pesta* 20.000 fl., cel din *Zelău* 4000 fl., cel din *Orăștia* 6000 fl., cel din *Sigetul Marmăției* pentru restabilirea edificiului ars 10.000 fl. — Din atatea milioane ce se iau ca dare din spinarea *Romānilor* n'a găsit cu cale ministrul unguresc să dea câteva mișore și pentru școlile medii confesionale nemaghiare? Asta'i „misiunea culturală a Ungariei în Orient”, ca cu banii altora să se promoveze exclusiv numai „cultura maghiară”? Tristă misiune!

—x—

La 14 Măiu n. s'a dat la oficiul postal din *Sibiu* o carte de corespondență cu adresa: „An Herrn Gott im Himmel“ (Domnului Dumnezeu în cer), prin care era rugat să dea sōre, pentru ca să se pótă ține în fine festivitățile în pădure. Fiind că în *Viena* există o stradă „am Himmel” și „Stoss in Himmel”, se vede că espeditorul postal din *Sibiu*, care credea că adresatul locuesce în aceea stradă vieneză, a espedat cartă la *Viena*, de unde însă a fost reespedată la 15 Măiu cu observarea: „keine Verbindung”, adecă că poșta din *Viena* n'are legătură cu cerul.

—x—

D-lū Dr. *Babeșu*, care s'a dus pentru câteva zile în *Bucureș*, va începe cursul său la facultatea de medicină de acolo, unde e numit profesor, cu începerea anului școlar viitor.

—x—

Sodalii romāni din locu au arangiat *Duminecă* în 10 Măiu unū mai al în „*Stejerișu*”. La órele 11^{1/2} a. m. sodalii au pornit dinaintea localului societății lor în sunetul muzicii și cāntānd, spre *Stejerișu*. După prānț, tinerii meseriași, luānd veste despre sosirea d-lui preot *Bartolomeiu Baiulescu*, președintele societății lor, ii eșiră înainte spre întemplinare, ilū primiră cu entusiaste strigāte de „sē trāiescā”, apoi ilū conduseră la locul de petrecere, unde d-lū *Baiulescu* prin câteva cuvinte le mulțami pentru primire și le arātă adevērata chiamare a meseriașului romān, făcēndu-le totodat și unū dar în ban. S'au danțat între altele și jocurile naționale „*Călușerul*” și „*Bătuta*” de mai mulți tineri îmbrācați în costume naționale. Sēra, la órele 9, meseriași s'au întors în oraș și înainte localului societății au cāntat încă câteva cāntece. Cu acésta s'a încheiat petrecerea.

—x—

Printul *Luitpold*, regentul *Bavariiei* a venit în *Viena*, unde a vizitat pe membrii casei domnitoare. La monarchul nostru a durat vizita o jumētate de óră.

—x—

Diarele din *Sevilla* vorbesc de unū nou și mare triumf al d-rei *Teodorini* pe scena teatrului „*Fernando*” din acelu oraș. D-ra *Teodorini* va părăsi *Sevilla* peste câte-va zile pentru a merge la *Padova* în *Italia*, unde este angajată pentru o seriă de reprezentații. De tōmnă dēnsa se va întorce la *Lisabona*.

—x—

În 1 (13) *Iuliu* se vor ține în *Sibiu* esamenele de cualificațiune ale învățătorilor romāni gr. or. La a-

FOILETONU.

Versulū lui Grigoriu Maiorū.

Plouă, plouă, ierba crește
Muntele n'verdește
Și-alū meu dorū nu mai sosese
Nici nu se ivesce.
Floricea florilor
Și mie m'ē dorū
De unū frate de departe
Din străinătate.
Unde sunteți fii mei,
Voi, prietini mei?
Voi pe mine m'aș lăsat
Și m'am depărtat,
Dér Domnul m'a cercetat
Și m'a mângaiat,
Căci pentru alū meu păcat
— Și eu n'am fost vinovat —
Pentru nēmul romānesc
Eu acuma mē robesc,
C'am vrut să-l scot din robie,
Dintr'a lui mare prostie,
Sē-lū pun erāși în picioare,
Vai inima rău mē dōre!
Plouă, plouă prin copaci,
Eu sunt rob așîi la Muncaci,
Ocolitu-sū de dușman,
Ca valea de bolovan,
Ocolitu-sū de străin

Ca gardul de mărăcin,
Și mncatu-sū de străin
Ca erba de boi bētrāni,
Mncatu-sū de fii mei
Ca erba de mielusei.
Căci mila dela străin
E ca umbra dela spin,
Când gāndesc să te umbresc,
Mai tare te dogoresc.
Și-aș m' vine câte-odată
Sē mē suiu la munți cu piētră,
Că n'am māmă, nici n'am tată
Pare c'am picat din piētră;
Și-aș m' vine oneori
Sē mē suiu la munți cu florī,
Că n'am frați, nici n'am surori,
Pare c'am picat din nori.
Plouă, plouă prin copaci
Maiorū e robū la Muncaci.*)

*) Jeromonachul Grigoriu Maiorū, în urma strășnicei sale opoziții făcută Episcopului *Atanasiu Rednicu*, după denumirea acestuia din partea împărătesei *Maria Teresia* de episcop unit, a fost pedepsit tare aspru, trimis fiind din partea acestuia la *Muncaci* în mănăstire, ca astfel să petrecă acolo în po-căință până la mōrte. Împēratul *Iosif II* în călătoria sa făcută la 1771 a vizitat și acea mănăstire. „*Iosif* celū

Poesii populare

de pe *Visa*, culesse de *D. D.*

Leostinū cu frunza verde
Când voinicul mândra și perde
Merge, plēcā'n cātāniā
Māndra și-o lasă pustia;
Māndra plānge și-lū intrēbā:
Un'te duci badițā dragā?
— Fōiā verde și-o lelea
Acum plecū din țera mea,
Fōiā verde lemnū pārlitū
Acum vremea mea sositū
Sē te lasū și sē mē ducū.
Māndra decā-lū aușia

vendutū de frații sēi,” după cum se numea *Grigoriu Insuși* pe sine, istoris impēratului cauza suferințelor sale. „Numai Domnul l'a cercetat și l'a mngaiat”, îi dete erāși libertatea doritā, dispunēnd o nouă cercetare cu privire la cauza *Jeromonachului Maiorū*. După ce însă a fost ales și denumit episcopū la 1772, prin popularitatea sa cea rarā, căștigat prin abnegațiune și iubire față de nēmul romānesc, „a făcut ca necazurile și durerile suferite la *Muncaci*, să fiā cāntate și eternisate de nēmul romānesc, pentru care s'a robitū.”

D. D.

Unū plānsū mare-o cuprindea
Și curēndū a și grāitū:
Mai bin' de n'aș fi iubitū,
Când era'n lume mai bine
Tu te duci de lângă mine,
Plāngi inimā și oțezā
Că n'are cin' sē te cređā.

**

Te duci badio'n cātāniā
Lasā-mi grādina ta mie,
Cā-i aratā și grāpatā
Numai nu e sēmēnatā;
Sēmēna-voiu busuiocū
Sē mē lasi cu mare focū,
Sēmēna-voiu ochișele
Sē mē lasi cu mare jele.

**

Cine trece pe uliță?
— Trandafirū și-o frunțuliță.
Trandafirū-i badiulū meu,
Frunțulița voiu fi eu.

**

Māndrā, ochișorii ței
Ca cireșele'n oltoiu,
Carl'sū cōpte la rēcōre
Și nu sū atinse de sōre,
Carl'sū cōpte la pāmēntū
Și nu sū atinse de vēntū.

ceste esamene se voru admite numai cei cari au absolvat studiile teologice ori pedagogice, și pe lângă aceea au servit ca învățători la vre-o școală publică populară. Se voru admite însă și aceia, cari n'au absolvat acele cursuri, d'ér în urma studiilor făcute pe cale privată potu documenta, că sunt capabili a trece cu succesu acestu esamenu. Cererile se voru așterne Consistoriului până la 15 (27) Iunie a. c. împreună cu: carte de botezu, testimoniu despre studiile făcute, atestat de practica învățătorescă și succesul aceleia, atestat de moralitate și o scurtă descriere a vieții de până acuma a candidatului. Concurenții mai au a trimite o taxă de 10 fl. de persoană, excepțiune făcându-se numai cu cei de totu s'raci și réu salariați.

—x—

Pe hotarul comunei Lomanu au fostu omoriți de trăsnetu unu economu de oi împreună cu servitorul său.

—x—

Comitatele Oadenburg și Eisenburg au fostu din nou bătute de grindină, nimicindu toate s'emenăturile mai multor comune, așa că câmpurile voru trebui din nou arate. Paguba se dice că e de aproape 100,000 fl.

—x—

Comisiunea al'asă de clubul artiștilor și scriitorilor din Peșta a hotărîtu ca, pentru a promova cumpărarea de cărți, să invite printr'unu cercularu direcțiunile băilor din ț'ără a înființa, b'lioteci la băi. Deasemenea să fiă rugatu clerulu a înființa, respective a înavuți bibliotecile populare și școlare.

—x—

D. Grigorescu, distinsu pictor român, a deschis Lună în 11 Maiu o esposiția de tablouri, în care a espus aproape 200 tablouri din operele sale. Ac'estă esposiția se află în stabilimentulu băilor Eforiei de pe bulevardul Elisabeta D'onna, în Bucuresci.

—x—

Privitoru la demonstrațiunea de deunăți a studenților din Dobrișin, despre care amu comunicatu, se dau următoarele amărune: Colegiulu de acolo a deschis cursuri grătuite pentru limbile moderne (germană, francesă, englesă). Comisiunea de instruire constată, că juriștii evită aceste cursuri și că din 115 nici măcaru unul nu s'a înscrisu. Ac'estă împrejurare a făcutu pe deputatul György să dice, că juriștii punu prin ac'esta gradulu lor de inteligență într'o lumină forte nefavorabilă. De aci apoi a pornitu demonstrațiunea.

—x—

A sositu în Bucuresci d. Wilhelm Westerling, căpitanu în regimentulu I de artilerie (Svea) din armata regală svedesă, în garnisonă la Stockholm. D sa are misiune de a face o călătoriă în Franța, Italia, România, Grecia și Turcia, pentru a vedé organizația artilerielor din aceste state.

Abecedaru, séu întâia carte de cetire pentru copii și copilele din anulul I-ii de școală, întocmitu de mai mulți prietini ai școlii. Brașov, editura librăriei Nicolae I. Ciurcu, 1887. Prețulu unui exemplaru cartonatu = 20 cr. — Acestu abecedaru, alcătuitu după sistemulu scriptologic și tipăritu pe 79 pag. în 8°, este împărțitu în trei părți. În partea dintăiu, după unele deprinderi pregătitoare bine combinate, se tracteză literile micri scrise și după aceea paralelă cu acestea, literile micri tipărite. Preste totu abecedarulu în cestiune printr'o succesiune naturală și printr'unu paralelismu potrivit caută a ușura școlarului câtu să p'ote de multu deprinderea în scriere și cetire. Partea primă se închee cu câte-va micri piese de cetire tipărite cu litere micri, lângă care se află alaturate câte-va ilustrațiuni bine executate. În partea a doua se desv'oltă de asemenea în modu paralelu și pe lângă exercițiile de lipsă literile mari, și apoi sub titlulu „Ființe și lucruri” se atrage atențiunea școlarului asupra obiectelor dimprejurulu său, și l'u învăță a le considera din deosebite puncte de vedere. În fine în partea a treia sunt cuprinse mai multe „istorioare, cântări și rugăciuni” împărțite în cinci secțiuni (școlă, casa părintesă, animalele, grădina și câmpulu, biserica). Piesele acestea de cetire, dintre cari unele sunt însoțite de ilustrațiuni destulu de reușite, sunt — după câtu amu pututu observa — cu totulu totu nouă (nereproduse din alte abecedare) și scrise într'unu limbagiu de totu potrivit pentru începători. Preste totu acestu abecedaru ni se pare a fi unu progresu în literatura pentru școlile nostre elementare, și prin urmare ne simțim îndreptățiți a-lu recomanda atențiunei d-lor învățători. — Adjutarea din partea editurii este de asemenea cor'espunzătoare.

Au mai esitu de sub tiparu următoarele opuri: „Manualu de gimnastică la școlile populare” pentru candidații învățătoresci, după I. Nihilier din Bernu, lucrata de Nicolau Ieremievič-Dubău, învățătoru la școlă practică a pedagogiului c. r. din Cernaui. Prețulu 25 cr. Se află de v'ndare la autorulu în Cernaui.

„Extrasu din regulamentul de exercițiu” pentru pedestrirea cesaro-regescă. Partea I. A doua ediția de regulamentu din an. 1874. Sibiu, 1887. În proprietatea

traducătorulu S. Blasiu, locotenentu c. r. în regimentulu de infanteriă Nr. 64.

„Dimitrie Bolintineanu”, conferență publică, ținută la Ateneulu din Craiova la 5 Aprilie 1886 de P. Chițiu. Se vinde în beneficiulu statuei lui Bolintineanu și costă 1 leu.

„Dumitru Soreanu”, conferență ținută la 26 Octomvru 1886 de Alexandru I. Șonțu în societatea „Tinerimea română.”

„Oposanții, Bratieniștii și Poporul” de Constantin A. Filitișu. Prețulu 30 banl. Bucuresci 1887.

„Discuțiunea generală asupra Trarifului autonomu”, discursu pronunțatu de Dimitrie C. Butculescu în ședintele camerei dela 4 și 5 Aprilie 1886. Bucuresci, tipografia statulu (strada Brancovenu, 9) 1886. Prețulu 1 l.

Vinulu de Tocaiu.

(Fine).

Cu t'ote că intențiunea m'ă fostu a vorbi despre viile de pe aici în genere, fără a intra în am'nuntele cultivării, ciuntării vițelor: totuși mă aflu silitu a vorbi în specialu despre ac'estă procedură, ca on. publicu cetitoru să-și câștige o idee chiară despre diferența ce există între cultivarea pe aici și între cultivarea în alte districte.

Pământulu sub viă este rigolatu, — întorsu — de 3 urme afundū, serile depărtate de 1 metru, trupinele deolaltă 40—50 cm., trupida e forte scurtă, chiar în fața pământulu, are capu grosu ca de 2 pumni, primăvera se ciunteză netedū de pe trupină t'ote ramurile, lăstarele, din anulū trecutū; așa e silitu s'ermana trupină a inmuguri din nou, din acei muguri se desv'oltă 3—4 ramuri noue, cari aducū apoi r'ode, fiă-care câte 1—2 struguri, cu totulu 5—6 strugurași, cari mai ajungū la pământu.

Ordinea operațiunilor economice e cam următoarea: primăvera în Martie destupatulū, pe șirulu trupinelor se deschide canalū, după care ciuntatulū, p'aruitulū, săpatulū întâiu; acum ramurile sunt desv'oltate, fructulu celū delicatū, strugurași, începū a se desv'olta, așa înainte de înfloritū se legă ușorū cu erbă, ori cu rafiă, cătră parl în contra v'ntulu, săpatulū alū 2-lea în Iunie, săpatulū alū 3-lea în Iuliu ori Augustu, acum t'otă săpătura se adună ca movile între șire spre controlă în contra furatulu, — t'otă urma se cunoșce, — ér după 16 Octomvru se începe culesulū.

Incătu pentru ciuntatu om'eni pe aici încă nu sunt în curatū, ciuntatulū lorū așa numitu capu de buhă (Eulenkopf) e doveditū că nu p'iesce la totu soiulu de viță, unele rămân sterpe, altele se innécă, guvernulu adeseori trimite profesori ambulanti, să-i facă atenți la ciuntarea nepractică, — deci unii proprietari au și începutu a ciunta pe 2 ramuri cu câte unu mugurū, și étă că s'a obținutu vinū și în cantitate și în calitate mai superiorū, ba nici trupina nu s'a periclitatū; numai câtu puțin se abatū dela procedura vechiă. — Observezū că precum lte p'ome sunt mai gustose de pe pomii mai scunși, așa și viia, cu câtu e trupina mai scurtă, mai aproape de pământu, cu atăta se desv'oltă în struguri mai multă materiă zacherosă.

Pe la Seleușu (Saloșul mare?), Muzsaly, Bereghszász ș. a. viia se cultivéză cu trupina înaltă până la genunchi, ciuntatulū se face cu câte 2 ramuri cu 3—4 muguri, așa vinulu se face de minune multu, d'ér cu atăta mai inferiorū, să nu uitū că în Italia vița se urcă pe pomi și pe edificiuri, d'ér apoi calitatea vinulu! *vino piccolo*, la anulū s'a stricatū, — pe soldatii nostri adeseori îi chemau „fratelli” cu sila să le bea vinulu, căci și altcum nu mai era de nici o trebă.

Ce folosu aduce viia?

Pe lângă cultura mai sus arătată, adecă ciuntatulū netedū, ca să se capete vinulu celū mai finū, pe unū pătrarū de jugh'ru a 400 orgii □ cu calculū mediu se producū 5—10 butoie de vinū, pe unū jugh'ru 20—40 butoie, calculandū butoiulu numai cu 25 fl. face o sumă de 500—1000 fl. de jugh'ru, dintr'unu dealu secū, pustiu, care nici de pășune nu se putea folosi. E înțecitū prețulu, decă jumătate b'obe se putea rescripti până la uscăciune, atunci o merță de b'obe uscate — rosine — costă în piață 8—10 fl. și se cump'ără parte pentru esență — Ausbruch, din care litra costă aici 5 fl. — și care din economii nostri rurali se p'ote lăuda cu unū astfelu de câștigū după ostenela lui de întregū anulū?

După cultivarea mai ușoră cu ciuntarea cu 2 cornițe și 3—4 muguri pe ele se produce vinū de 2—3 ori atăta, v'ndându-lu cu jumătate prețulu rezultă totu acea sumă de câștigū, numai butoie trebuiesc de 2—3 ori atătea.

De unde să se procureze butoie? Numai lipsă să fiă, butoie se voru afla; în Ardealu nu sunt dogari, căci nu se produce nici vinulu în aceea măsură, prin Hegyallya sunt în totu orașulu mulțime, cari totu anulū numai la butoie lucră. Prețulu normalū de 2 butoia e 5 fl. și cu trenulu se transportă vagone întregi de butoie. D'ér filoxera cum stă?

Acestu parasitu produce multă spaimă în viierii de pe aici. Până acum numai în Tarczalū s'a observatū,

chiar în grădina școlii din vinceleri, plantată d'ora chiar din America cu vițe noue de viă.

D'ér s'au luatū măsurī spre st'erpire, éră b'etrăni spunū că și mai de multu s'a observatū acelū insectu m'eruntū pe trupinele b'etrăne, — la totu casulu vițele arū fi de procuratū din locuri scutite de phyloxera, — ér plantațiunea se face cu ramuri de viă implantate în pământu de 2 palme, mugurulū din urmă afară din pământu, la anulū va avea rădăcinī bune, când se p'ote transplanta în pământulu pregătitu de viă, unde lucrându-se, în alū treilele anū aduce r'odă. — Vița cultivată trăiesce peste 30—50 ani, ér ce s'ar strica — se suplinesce prin aplecări dela vița vecină — homlitas, — parii încă servescū 10 ani, — în giurulū și la p'ola viiei se s'ădescū pomi; sub viă se clădesce o căsuță pentru comoditatea culesulu.—

Nu se p'oftesce ca într'ega comună să întreprindă săditulu viței, d'ér se p'oftesce ca baremi 5—10 posesori să se alieze, căci viile trebuie păstorite, aici unū păzitorū e destulū.

Pe astă cale — sperezū eu — de-o parte s'ar deschide pentru proprietari unū isvorū nou de câștigū, care până acum a statū îngropatū în st'ancile dealulu, — de altă parte pentru clasa mai s'racă asemenea altū isvorū de câștigatū p'anea de t'ote țilele, învățându-se și dedându-se la lucrulū viiei, cu atăta mai ușorū cu câtu lucratulū viiei nu coincide cu alte lucruri economice.

Cine să ne învețe la lucratulū viiei?

Tinerii r'emași din cauza s'ărăciei dela studii să-i trimitemū la școlă de vinceleri ce d'ora e și deschisă de ministeriu la Aiudū — Nagyenyed — séu lângă Tocaiu la Tarczal, unde potū să-și câștige o carieră splendidă. Numai înainte! — domni preoți și învățători în grădina școlii potū plânta câteva lăstare de viă, ca pruncii de tineri să se dedea cu cultivarea și natura acestei plante atăt de mulțamitoare.

Și încheiându-mi tractatulū despre vinulu de Tocaiu dicū, că decă ași trăi și ași vedé că viile de prin Ardealū facū concurență vinulu de Tocaiu, Szegszard, Somlyó, Ermellek, ș. a. și că prin ac'esta în măsură câtu de mică s'a pusū fundamentu ameliorării s'ortei vitrege a poporulu: mai voiosu m'ăși dori cătră sinulu lui Avramū.

Sárospatak, în Maiu 1887.

Rugașanulū.

Mulțamită publică.

Prin d-lū George Moianu, învățătoru la școlă de fete în Brașov, care în v'era trecută a participatū la cursulu de industriă în S'antejude și s'a convinsū de starea mea materială decădută, mi s'au colectatū 13 fl. 60 cr. dela următorii domni și conaționali ai mei din Brașov: Ioanū Leng'ru 1 fl., Iustinianū M. Grama 2 fl., Grigore Birea 1 fl., Georgiu Zănescu 1 fl., N. N. 1 fl., X. Y. 20 cr., Ip. Ilasievici 30, N. Puiu 10 cr., N. Sfetea 10 cr., Nic. Ciurcu 50 cr., I. Băciu 50, N. N. 20 cr., D. Iarca 20 cr., A. B. 50 cr., Andreiu Voina 10 cr., G. L. 40, G. 40 cr., I. Dobrénu 50 cr., I. D. 30 cr. N. O. 20 cr., Z. B. 20 cr., I. A. 40 cr., G. Stefanovicj jun. 50 cr., Stefanū Bobancu 1 fl., Georgiu Moianu 1 fl. v. a.

Adresezū m'arinimoșilorū domni și conaționali ai mei cea mai profundă și căldurosă mulțamită publică, oftându-le din adenculū inimii mele, ca atotū puterniculū Dumneșeu să le țină vița la mulți ani fericiti.

S'antejude, 23 Aprilie 1887.

Petru Grama
învățătoru popularū.

Ultime sciri.

Înainte de încheierea foii amū primitū unū raportū despre inundarea Albei-Iulie. Stricăciunile sunt mari. Raportulu flū vomū publica mâne.

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

AGRAM, 24 Maiu. — După ce s'a împărțitū sancționarea noiei legi privitoare la S'erbī, dieta a fostū închisă în modu solemnulū.

BERLIN, 24 Maiu. Scirile sensaționale despre starea sănătății prințulu de coronă germanū arī fostū false.

PARIS, 24 Maiu. — Pe lângă Grevy s'au făcutū noi pași ca să-și schimbe părerea. (În privința lui Boulanger? Red.)

PETERSBURGŪ, 24 Maiu — Prințulu Emanoilū Vogoride, nepotulu lui Aleco-pașa, se dice că cere a fi candidatū la tronulū bulgarū. Elū a sositū aici, a conferitū de două ori cu Giers și va ruga în persoană pe Țarulū să-i sprijin'escă candidatura. Se asigură că Țarulū i-a datū prințulu autorizațiune formală de a veni la Petersburgū.

Rectificare. În Nr. 103 alū f'oiiei nostre, la articolulū „*Quousque tandem?*”, colona 2, șirulū 31 de sus în jos, în locū de: face și-și urmeză calea, să se c'etescă: tace și-și urmeză calea etc.

Editorū: Iacobū Mureșianu.

Redactorū responsabilū Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul la bursa de Viena din 23 Maiu st. n. 1887.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Rentă de aur, Bonuri croato-slavone) and Price/Value.

Bursa de București.

Cota oficială dela 9 Maiu st. v. 1887.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Renta română, Credit fonc. rural) and Price/Value.

Cursul pieței Brașov

Table with 3 columns: Item description (e.g., Bancnote românești, Argint românesc) and Price/Value.

ABONAMENTE

„Gazeta Transilvaniei”

se pot face cu începerea dale 1 și 15 ale fiecărei luni, mai ușor prin mandate postale.

Adresele ne rugăm a ni se trimite esactă arătându-se și posta ultimă.

Prețului abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription rates for Austro-Ungaria: pe trei luni (3 fl.), șese luni (6 fl.), unu an (12 fl.).

Pentru România și străinătate:

Table showing subscription rates for Romania and abroad: pe trei luni (10 franci), șese luni (20), unu an (40).

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

TARIFA

anunțurilor și inserțiunilor.

Anunțuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6.

Pentru inserțiuni și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repetiri se acordă următoarele rabate:

Table showing discounts for repeated advertisements: 3-4 or (10%), 5-8 (15%), 9-11 (20%), 12-15 (30%), 16-20 (40%), Dela 20 de repetiri în sus (50%).

Pentru anunțuri ce se publică pe mai multe luni se facă învoiri și reduceri și peste cele însemnate mai sus.

Mersul trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with 4 main sections: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Each section contains a grid of train routes, times, and fares.

Nota: Orela de noapte sunt cele dintre liniile grise.